Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 258. V Ljubljani, v soboto, 8. novembra 1941-XX Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 523

Topniško udejstvovanje v Afriki

Uradno vojno poročilo 523. pravi:

Včeraj zvečer in ponoči so angleška letala preletela nekatere pokrajine v Siciliji in Campagni. Letala so na raznih krajih metala bombe, ki niso povzročile človeških žrtev. Škoda je zelo majhna.

Žrtve poleta na Augusto, omenjene v včerajšnjem vojnem poročilu, so narasle na 10, prav tako pa je število sestreljenih sovražnih letal naraslo med dnevom na tri zaradi uspešnega streljanja krajevnih protiletalskih baterij.

Severna Afrika: Zelo močno delovanje našega topništva na bojiščih pri Tobruku in Sollumu. Angleška letala so izvedla polete in metala bombe na ozemlje okoli Bengazija in Tripolisa. Eno letalo so naša lovska letala sestrelila, drugo letalo pa je sestrelila protiletalska obramba.

Vzhodna Afrika: Povsod so bili preprečeni sovražnikovi poskusi za napredovanje na raznih bojiščih v Gondarju.

Prišla so dodatna poročila o napadu naše topničarke, ki je omenjena v včerajšnjem uradnem poročilu. Sestreljena so bila tri letala, ne dve.

Potek bojev na ruski fronti

Strmoglavski napadi na krimske trdnjave. Italijansko napredovanje ob Doncu. Priprave za napad na Rostov. Slovaški predsednik na terišču slovaških junaštev

Hitlerjev glavni stan, 8. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na Krimu so nemške in romunske čete nadaljevale s preganjanjem sovražnika kljub težavnemu ozemlju in kljub žilavemu odporu. Strmoglavci so razbili sovjetske postojanke na trdnjavskem ozemlju pri Sebastopolu in prisilili več baterij k molku.

Na področju Donca so se nemški in italijanski oddelki bojevali naprej.

Na srednjem odseku vzhodne fronte so pehotne divizije prebile močno utrjene postojanke in zajele mnogo ujetnikov ter zasegle topove.

Pred Peterhofom so baterije potopile sovražno tovorno ladjo. Podnevi so letala s težkimi in najtežjimi bombami bombardirala Petrograd.

Rusija, 8. nov. s. Nemški poročevalski urad javlja glede sovjetskih izgub, da so do konca avgusta narasle na okoli 5 milijonov mož. V septembru so se pa še znatno dvignile, zakaj med drugim je bilo uničenih 59 sovjetskih pehotnih divizij, 11 oklepnih divizij in 1 gorska.

Predvčerajšnjim je rusko letalstvo izgubilo 41 strojev, od tega 37 v boju.

Poskus sovjetskega napada na nemške postojanke pri Taganrogu ob Azovskem morju je bil gladko odbit po nemškem topništvu, ki je z dobro merjenim ognjem prisililo dve sovjetski topničarki in nekaj naglih čolnov, da so se morali umakniti še preden so mogli oddati en strel.

Nemški poročevalski urad je zvedel, da je na višinah pri Jalti nemška pehotna divizija dosegla in obkolila ogromne sovražnikove sile, ki so se skušale rešiti proti Vzhodu. Uničevanje teh sovjetskih sil se je že začelo. Dozdaj je bilo zajetih 1000 mož in znatne količine vojnih potrebščin.

Budimpešta, 8. nov. s. Madžarsko časopisje poroča, da zavezniki pripravljajo napad na Rostov. Skrajno slabo vreme je le malo zavrlo operacije proti sovražniku. Tembolj živahno pa je delovanje letalstva. Italijanske in nemške letalske sile so neprestano nad sovražnikovimi črtami in bombardirajo njegovo zaledje. Zavezniki prodirajo že onstran Donca in premagujejo vse sovjetske protinapade. Sovjetske čete so imele velike izgube in so pustile mnogo ujetnikov. Najhujši pritisk je pri Rostovu. Sovjeti bi radi na vsak način rešili težki industrijski material, zlasti stroje. Zaradi nemškega prodiranja na Krimu pa je tudi Rostov občutno ogrožen.

Bratislava, 8. nov. s. Dr. Tiso, predsednik slovaške republike, je obiskal bojišča na vzhodni fronti, kjer se vojskujejo slovaške čete. Predsednik je v spremstvu ministra za narodno obrambo, voditelja propagande in nemškega vojaškega odposlanca na Slovaškem naredil ta obisk. Obisk predsednika republike na bojišču je trajal teden dni in je dr. Tiso zlasti obiskal odseke pri Lwovu, kjer so se slovaške čete junaško borile. Obiskal je tudi Kovno, Žitomir in Kijev. Dr. Tiso se je sedaj vrnil v Bratislavo. Slovaški tisk podčrtava, da so slovaške hitre edinice prispele na obalo Azovskega morja.

Stalinov govor ob obletnici sovjetske revolucije in njegov pravi pomen

Nemška sodba o napovedih glede nove fronte proti Nemčiji

Rim, 8. nov. s. Ob obletnici sovjetske revolucije je Stalin pred vrhovnim sovjetom imel govor, v katerem je razlagal obupni vojaški položaj, ki je vanj zašla Rusija zaradi zadnjih vojnih dogodkov. V začetku je dejal, da je država na pragu odločilnih dogodkov. Zaradi zasedbe ozemlja po sovražniku je Sovjetska Zveza pred resno nevarnostjo, zakaj vsa Ukrajina in vsa Bela Rusija sta zasedeni. Petrograd je v težavnem položaju in sama Moskva je ogrožena. Toda vse to dokazuje samo eno: da bi nobena druga država ne mogla prenašati pretresov tako ogromnega obsega in tako hudih izgub, pa da bi vseeno ostala pri življenju.

Vzroki teh porazov so po Stalinovem naslednji:

1. Pomanjkanje dvojne fronte v Evropi, da bi bile protibolješeviške vojske zaposlene na dveh bojiščih. To je nemškim in zavezniškim četam omogočilo boj samo na enem bojišču, Sovjeti pa morajo zaradi tega sami se vojskovati.

2. Rusiji manjka oklepnih voz in letalstva, tako da se ne v enem ne v drugem ne more meriti z izdelavo in uspešnostjo vojnih sredstev Nemčije ter njenih zaveznikov.

Navzlic temu, je končal Stalin, je naloga Sovjetov, da nadaljujejo boj do uničenja sovražnih narodov, zlasti pa da delajo orožje, s katerim bosta vojska in mornarica mogli dobiti to vojno, ki Stalin o njej pravi, da je »narodna«.

Berlin, 8. noč. s. Zastopnik nemškega zunanjega ministrstva se je na včerajšnjem posvetu s tujimi časnikarji obširno bavil s Stalinovim govorom. Dejal je, da ima nemško zunanje ministrstvo razloge, biti zadovoljno nad Stalinovimi izjavami, ki imajo očitno trojni cilj:

1. Vplivati na Nemčijo in jo prestrašiti.
2. dati poguma sovjetskemu prebivalstvu.
3. Pritisniti na Angleže in posredno tudi na Amerikance.

Stalin je v govoru omenil, da upa, da bo mogoče v bližnji bodočnosti postaviti Nemčijo pred novo fronto na Zahodu, ki bi olajšala nemški pritisk na Rusijo. Ta opomba je zelo zanimiva. Angleški ministrski predsednik je po poluradnem tisku namreč že večkrat odločno zavrnil zahtevo po angleški ofenzivi proti Nemčiji na kopnem. Zaradi tega je razvidno, da Stalin nadaljuje zaroto z angleškimi levičarskimi krogi, se požvižgava na Churchillovo mnenje ter brez nadaljnega zahteva ofenzivo. Možno je dvoje: ali odgovarja Stalinova omemba glede bližnje kopne fronte na Zahodu resnici in je s tem Stalin izdal vojaško skrivnost, ali pa nima stvarne podlage in je rdeči diktator mislil javno pritiskati na Anglijo. Vsekakor pa ostane dejstvo, da je Stalin skušal opravičiti dosedanje angleške polome s tem, da ruska zaveznica ni nastopila. Ni prvič, da je katera država priznala, da so jo Angleži pustili na cedilu in da se mora njim zahvaliti za poraz.

Pogodba med Italijo in Nemčijo o selitvi Nemcev iz Ljublj. pokrajine

Rim, 8. nov. s. Italijanska vlada ter vlada Nemčije sta podpisali pogodbo o preselitvi nemških podanikov in ljudi nemškega plemena iz Ljubljanske Pokrajine v Nemčijo.

Obisk madžarskega finančnega ministra v Rimu

Budimpešta, 8. nov. s. Poročajo, da bo madžarski finančni minister Remeny Schneller na povabilo italijanskega finančnega ministra odpotoval 10. novembra na uradni obisk v Rim. Ministra bo spremljal državni podtajnik za finance ter razni strokovnjaki iz ministrstva.

Mednarodni evharistični kongres v Chileju

Santiago, 8. nov. s. Papežev odposlanec cardinal Coppello je dopotoval v chilensko prestolnico in bil deležen navdušenega sprejema. Kardinal je v Santiagu odprl mednarodni evharistični kongres. Slovesnosti so se začele s hvalnico Te Deum, katere se je udeležil ves diplomatski zbor, med njim italijanski poslanik z vsem osebjem. Poseben italijanski odbor je za evharistični kongres zbral 15.000 pesosov, katere je poslanik izročil predsedniku kongresnega odbora.

Zanimive vojaške vaje na Švedskem

Stockholm, 8. nov. s. Po švedskih mestih zdaj prirejajo posebne vrste vojaških vaj. Te vaje se bodo odigravale po mestnih ulicah in bodo predstavljale letalski napad, združen z napadom padalcev. Ta vaja je prva svoje vrste na Švedskem. Pri njej bodo sodelovali vsi posebni oddelki vojske, letalstvo, padalci in sanitejci.

Pred uvedbo nakaznic za tobak v Nemčiji

Berlin, 8. nov. s. Nemški državni podtajnik za finance Reinhardt je zastopnikom tujega tiska dal nekaj izjav o posebnih vojnih dokladah na cene tobaka. Utemeljeval je te doklade z dejstvom, da se je zadnje čase zelo pomnožila poraba tobaka in drugih predmetov, ki ne spadajo med neobhodno potrebne življenjske predmete. V zvezi s to izjavo nemški listi natančno razpravljajo o pomnožitvi porabe tobaka v Nemčiji. Zaradi te porabe so bile oblasti primorane že izdati ali pa bodo še izdale različne ukrepe, ki bodo urejali uživanje tobaka. Vpeljane bodo posebne nadzorstvene nakaznice treh vrst: za moške, za ženske in za pripadnike oboroženih sil. Te izkaznice za tobak pa bodo uveljavljene šele, če se bo pokazalo, da kadilci, zlasti pa kadilke nimajo sami dovolj čuta za disciplino in premagovanje.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

Začetek novega leta v Zavodu za fašistično kulturo

Milan, 8. nov. s. Snoči ob 18 je Zavod za fašistovsko kulturo začel svoje novo leto v imenu Bruna Mussolinija. Dvorana gledališča Odeon je bila nabito polna. Na odru, na katerem se je med okrasjem odražala velika slika Bruna Mussolinija, so v polkrogu zavzeli mesto zastopniki oblasti in dostojanstveniki stranke ter številno zastopstvo letalskih častnikov. Zapovedan je bil pozdrav Brunu Mussoliniju, nato pa Duceju. Predsednik zavoda je v uvodnem nagovoru omenjal, kako je Italijo zadela novica o vojaški smrti Mussolinijevega sina ter nato dal nekaj podatkov o novi knjigi »Govorim z Brunom«, katero je oče posvetil sinovemu spominu. Potem je prebral nekaj strani iz te knjige, kar so navzoči poslušali v pobožni zbranosti. Prireditev se je zaključila z izpovedjo vere v Mussolinija in v zmago.

Vesti 8. novembra

V Rim je dopotovala skupina hrvaških pesnikov in časnikarjev in obiskala razne tamošnje kulturne ustanove. Pri obisku jih spremlja kulturni ataše pri rimskem poslaništvu pesnik Antun Nizeteo.

V švedskih vladnih krogih odločno zavračajo govorice, da bi se Švedska pogajala z Anglijo za prodajo motorne ladje »Kungsholen« (20.000 ton).

Madžarski državni upravitelj Horthy je obolel.

Se en japonski parnik se je te dni potopil v japonskih obrežnih vodah, ker je naletel na plavajočo rusko mino. 110 ljudi pogrešajo.

16 ravnateljev vodilnih nemških dnevnikov bo prišlo v Bolgarijo na desetdnevni obisk. Spremljali jih bodo visoki uradniki ministrstva za propagando. Obiskali bodo tudi Macedonijo.

Italijansko - nemško - japonsko društvo je sklenilo na Japonskem prirediti vrsto protikomunističnih zborovanj.

Ameriški listi poročajo o poškodbah, ki jih je 10. junija dobila na Sredozemlju angleška letalonosilka »Illustrious«. Po teh poročilih je bila zadeta na kljunu, na poveljniškem mostu in na vzletišču. Zatekla se je na Malto, nato so jo spravili v Aleksandrijo, od tam pa je po prvih popravilih odplula v Združene države, kjer jo bodo popravljali več mesecev.

Ameriška policija je v Los Angelesu prijela več ljudi, ki so hoteli ugrabiti nekega Rooseveltovega vnuka.

Ameriški tisk razpravlja o posojilu milijarde dolarjev, ki so ga dale Združene države Rusiji ter se zlasti bavi tudi z Rooseveltovo in Stalinovo željo, da bi se osebno spoznala in pogovorila. Ta želja priča, da imata moža enake namene zoper novo Evropo.

Francoski poslanik v Združenih državah je po ameriški vladi poslal Angliji oster ugovor, ker so Angleži ob južni afriški obali zaplenili pet francoskih parnikov. Paslanik pravi, da so parniki vozili samo živež in nobenega vojnega tihotapskega blaga.

Ker so prodajali meso po previsokih cenah znancem pod roko, so v Pragi na smrt obsodili in ustrelili pet mesarjev.

V Sofiji se je začel nov vohunski proces. Obtoženi so tudi trije francoski državljani, med njimi bivši tajnik francoskega poslaništva v Sofiji.

Za sovjetskega veleposlanika v Washingtonu je bil imenovan bivši zunanji minister Litvinov, piše »Völkischer Beobachter«.

Turčija bo nadaljevala evropsko smer Ataturkove politike, ker se čuti vezano na usodo Evrope, piše poslanec Junus Nadija v turškem listu »Džumhuriet«. Turčija hoče imeti svojo vlogo v novem evropskem redu.

Iz Singapoореja poročajo, da je tja prispel vrhovni poveljnik britanskih vojaških sil na vzhodu Wawell in je imel daljše razgovore s poveljnikom britanskih sil na Daljnem vzhodu Brook-Pophanom in pa admiralom Layttonom.

Na seji bolgarske zbornice je zahtevalo pet poslancev takojšnje izvajanje zakona proti komunistom, judom in framasonom.

Uradna finska izjava o ločenem miru z Rusijo

Helsinki, 8. nov. s. Finska vlada je objavila naslednjo spomenico:

V zadnjih dneh se je razširila novica, da je na podlagi določenih pogojev, ki so bili Finski sporočeni dne 18. avgusta, sovjetska Rusija bila pripravljena skleniti mir s Finsko. Tako poročilo ni samo gola propaganda, ampak je tudi popolnoma neutemeljeno.

Posebna poročila o razgovoru, ki ga je imel dne 18. avgusta finski zastopnik v Washingtonu z zastopnikom ameriškega zunanjega ministrstva, ko bi se naj izmenjala poročila o tem, da je Sovjetska Rusija pripravljena skleniti mir s Finsko, bodo kmalu objavljena. Tudi bo finska vlada odgovorila na diplomatski korak, ki ga je pred kratkim storila ameriška vlada. Finska vlada je izvedela za vsebino tako imenovanih mirovnih pogojev samo iz radijske odaje tuje propagande, kakor jih je ta razglasila 5. novembra.

Voščila angleškega zunanjega ministra ob prazniku ruske revolucije

Rim, 8. nov. s. Ob obletnici sovjetske revolucije je angleški zunanji minister Eden poslal podpredsedniku sovjetskega obrambnega odbora in zunanjemu ministru Molotovu naslednjo brzojavko:

»Imam prijetno nalogo, prositi vas, da v imenu angleške vlade izrečete sovjetski vladi najprisrčnejša voščila za 24 letnico sovjetskega narodnega praznika. Vlada Nj. Veličanstva in vse angleško ljudstvo sta polna kar najbolj živega občudovanja do svoje zaveznice. Pod modrim in odličnim vodstvom svoje plemenite vlade se sovjetske sile upirajo sovražniku. Vlada Nj. Veličanstva si je zastavila nalogo, da bo sovjetski vladi dajala kar največjo pomoč. Angleško ljudstvo zagotavlja, da bo ta obljuba izpolnjena.«

Zanimivo je pripomniti, kako to Edenovo zagotovilo prihaja hkratu z govorom, ki da je dejal, da je glavni razlog sedanjega sovjetskega poraza ta, da Anglija ni ustvarila drugega bojišča.

Komaj so izkrcali brodolomec s francoskega parnika »Teophile Gautier«, že je prispela druga vest o napadu na francoski parnik »Sanville«, ko je plul ob tunižki obali. Francoska vlada je ostro protestirala pri angleški vladi proti takemu postopanju.

Tudi Pariz je zajel mrzli val. Temperatura je padla pod ničlo. Ulice pa so pokrite z ledom.

Vojaško sodišče v Kišinjevu je obsodilo na smrt 14 ruskih komunistov. Obsodili so jih zaradi veleizdaje in sabotažnih dejanj, storjenih v času, ko je bila Besarabija pod sovjetskim terorjem.

V kratkem bo prispela nova romunska trgovinska delegacija v Istambul. Po novi pogodbi bo Turčija zalagala Romunijo z volno, oljem in bubami svilo prejke. Romunija pa bo izvažala v Turčijo petrolej, celulozo in železniški material.

S prihodom predstavnika avstralske vlade sira Eagleja Pageja v London so se pričela pogajanja za vpostavitev imperialnega kabineta, ki bo dovolil vsem dominionskim vladam, da pošiljajo svoje zastopnike na vse seje v Londonu, ki se tičejo vojne.

Iz Stockholma sta pobegnila neki 19 letni mladenič in 16 letna hčerka nekega švedskega kapitana, ki sta odnesla s seboj posnetke načrtov švedskega generalnega štaba. Posnetki kart se nanašajo na utrdbena dela med Švedsko in Norveško.

Nemške bombe so dale priliko londonskim arheologom, da so odkrili sledove dolgega rimskega zidu, za katerega doslej niso vedeli.

V Ujpestu je uničil požar veliko tekstilno tovarno Wansdorf. Gašenje požara je trajalo celo noč in se računa, da znaša škoda več milijonov pengov.

Irska bo branila svojo svobodo proti vsakemu napadalcu, je dejal v svojem govoru ministrski predsednik De Valera. Dejal je: »Konec vojske nas lahko najde kot svoboden narod, ali pa kot hlapce, ki bodo za mnogo rodov obsojeni na suženjsko usodo. Moramo svoje može izuriti in organizirati. Cilj vsakega tujca ni nič drugega kakor izkoriščanje. Kdor tega ne verjame je norec. Zaupati moramo vase in računati le nase.«

V bližini Durbana so Angleži zasegli 40.000 ton francoskega ladjevja, poroča francosko pomorsko poveljstvo. O francoskem oboroženem čolnu, ki je spremljal ladje, do sedaj ni znano, ali je bil potopljen ali pa se je rešil na Madagaskar.

V Oslu so na smrt obsodili šest Norvežanov, ker so sodelovali s sovražnikom.

Anglija je zadnje tedne porabila tedensko za vojsko povprečno 17,500.000 šterlingov, poroča »New York Times«. List pravi, da so te številke iz zanesljivih virov. Prejšnje mesece je Anglija porabila tedensko 12 milijonov šterlingov. — Ameriški krogi so mnenja, da Anglija takih izdatkov ne bo mogla dolgo časa vzdržati.

»Slovenčev koledar« lahko prednaročite in plačate še do vključno 25. nov. 1941

Tega roka ne bomo več podaljševali!

Za naročnike naših listov in »Slov. knjižnice« velja le 9 lir in 2 liri za pošiljatvene stroške, skupaj 11 lir. — Za vse druge pa 20 lir.

Naročite in plačajte koledar takoj!

Obračun ljubljanske akcije za zimsko pomoč

Ljubljančani so darovali za podpiranje revežev 453.741 lir

Ljubljana, 8. novembra.

Kot predsednik odbora za zimsko pomoč je župan **dr. Juro Adlešič** v četrtek popoldne sklical zaključno sejo odbora, ki se je je udeležila večina odbornikov s sodelavci iz mestnega uradništva. Po pozdravu je predsednik dr. Adlešič izvajal:

Že prejšnja leta je mestna občina sama z raznimi akcijami večkrat pritegnila zasebno dobrodelnost za zimsko pomoč ljubljanskim revežem. Ko so pa nastopile izredne zunanjepolitične razmere ter smo njih posledice občutili tudi v Ljubljani, smo že jeseni leta 1939. začeli pripravljati čim širšo in učinkovitejšo akcijo za zimsko pomoč; 16. januarja 1940 smo se pa prvič zbrali k anketi, ki je izvolila tudi naš izvršilni odbor. Pripomniti moram, da smo že pred tem zborovanjem podpirali nezaposlene z zaslužkom, skrbeli za prehrano revnih ter jim dajali tudi podpore v živilih in obleki, le v izjemnih primerih pa tudi v gotovini. Zasebna dobrodelnost Ljubljančanov se je namreč že prej izkazala posebno pri vsesvetskih akcijah ter smo lahko z njenimi sredstvi že decembra meseca leta 1938. odprli v stari cukrarni kuhinjo in prenočišče za najrevnejše, majnika meseca leta 1939. pa že tudi otroški prehodni dom. Vsi ti zavodi še danes delujejo z velikim uspehom ter nam za njih vzdrževanje ni bilo treba rabiti sredstev akcije za zimsko pomoč.

Že prvo zimo je odbor za zimsko pomoč zbral **611.716.40 din** prostovoljnih prispevkov, ki smo o njih položili in objavili natančen obračun že dne 19. septembra 1940.

Z istim dnem smo začeli zbirati prispevke za zimsko pomoč leta 1940-41, vendar pa moram pripomniti, da ta datum ni prekinil podpiranja nezaposlenih niti pobiranja prispevkov. **Od 19. septembra 1940 pa do današnjega dne** je pa dobrosrčna Ljubljana svojim revežem spet prostovoljno naklonila ter so Ljubljančani žrtvovali za namene zimske pomoči 433.661.45 lir v gotovini in v blagu za 20.079.93 lir, torej skupaj **453.741.38 lir.**

Z ostankom prve dobe in z v tem času nabrano vsoto okroglih 434.000 lir smo od srede lanskega septembra pa do današnjega dne izdali za **javna dela, ki so jih opravljali podpiranci zimske akcije, 509.123.01 lir.**

Po splošnem obrisu uspehov akcije za zimsko pomoč je poročal vodja pisarne za zimsko pomoč **Stane Flegar**, da je pisarna začela poslovati dne 24. septembra 1940 in je odposlala okrog 6000 prošenj za prispevke predvsem mestnim dobaviteljem, trgovcem, obrtnikom, industrijcem, denarnim zavodom, akademskim poklicem in zasebnikom. Dne 3. in 4. februarja 1941 je odbor organiziral nabiralni dan s sodelovanjem mestnega uslužbenstva in skoraj vseh ljubljanskih dobrodelnih organizacij ter je bilo nabranih 120.514 din. Božične in novoletne razglednice so prinesle 2629 din čistega dobička. O božiču in novem letu so ljubljanski kinematografi nabrali 9112 din, veseli Ljubljančani pri silvestrovanju v javnih lokalih pa 5745 din. Razne ljubljanske organizacije so priredile 21 prireditev ter prispevale za zimsko pomoč 36.970.55 din, med njimi Avtoklub 11.406 din, akademija Združenja gledaliških igralcev in Ljubljanske filharmonije v operi 7103 din, predstava v Narodnem gledališču 4896.05 din, akademija Zveze fantovskih odsekov 3000 din, drsalna prireditev SK Ilirije 2820 din, predstava Šentjakobskega gledališkega odra 2258 din, dirkalna tekma z motorji ŽSK Moto-Hermes 1000 din, a nadaljnji prispevki so manjši. Posebej je pa mestna občina ljubljanska z brezplačnim sodelovanjem pevskega zbora Glasbene matice priredila spominski koncert ob smrti častnega meščana **dr. Antona Korošca**, ko je bil izvajan Verdijev »Requiem« ter je čisti dohodek prinesel 16.717.50 dinarjev, še posebej so pa častilci častnega meščana podarili okrog 80.000 din, med njimi je podarila sama Vzajemna zavarovalnica 50.500 din.

Pohvalno moramo omeniti, da se je posebno odlikovalo Združenje trgovcev v Ljubljani, ki je s svojimi večkratnimi apeli med svojim članstvom mnogo pripomoglo k lepemu uspehu akcije. Mnogo trgovcev in tudi nekaj zasebnikov je pa prispevalo obleko, obutev, živila in tudi kurivo. Vse prispevke v blagu je mestni socialni urad razdelil najpotrebnejšim.

V zahvalo so bile 220 darovalcem nad 1000 din poslane zahvalne diplome s podpisi članov akcijskega odbora, darovalcem od 100 do 1000 din pa posebne pismene zahvale. Te so bile poslane tudi vsem onim organizacijam in posameznikom, ki so priredili kakršno koli prireditev v korist zimske pomoči, enake zahvale so pa dobili tudi vsi sodelavci in vse sodelavke pri nabiralnem dnevu in vsi kinematografi za razpečavo odkupnih listkov.

Stanje gotovine s 1. novembrom t. l. je naslednje: v mestni blagajni 14.450.74 lir; 2. v Poštni hranilnici 19.977.95 lir; 3. v Mestni hranilnici 404.31 lir. Današnja gotovina, skupaj 34.833 lir, s katero razpolaga še akcijski odbor iz akcije v letu 1940-41. Nedosegljivi znesek v Poštni hranilnici je založila mestna blagajna, da odbor razpolaga z vso vsoto.

Ko je bil obračun brez ugovorov odobren, se je predsednik zahvalil Stanetu Flegarju za vzorno in vestno vodstvo pisarne, nato je pa podal besedo vodji javnih del s podpiranci zimske akcije, mestnemu inženirju **Milanu Gjudu**, ki je poročal z vsemi podrobnostmi in natančnimi številkami, kar posnemamo samo prav na kratko:

Poslovno leto je po sklepu odbora trajalo od 1. septembra 1940 do 30. oktobra 1941, ko je tehnični oddelek po odobritvi odbora izvedel naslednja javna dela:

1. **Grajske šance.** Dodelana je bila pot okrog utrdb in pobočje »Na zračnem«, namenjeno za otroško igrišče. Vsa dela so vrtnarsko urejena skupaj z alpinetom. Delo se je začelo že leta 1938. in je bilo končano 11. septembra t. l. Skupni mezdni stroški podpirancev zimske akcije so od 1. septembra 1940 do 11. julija 1941 znašali lir 70.992.83, od tega dne dalje so bile pa mezde izplačevane iz podpore Visokega komisarja Eksc. Emilia Graziolija.

2. **Zvezda.** Jeseni 1940 je bilo treba posekati kostanje in zemljišče primerno izravnati. V ta namen je bilo prevoženo okrog 600 kub. metrov zemlje. Urejene so bile nove zelenice, spomladi je bilo pa končano podiranje kostanjev in napravljen kavarniški vrt. Ves les kostanjev je mestni socialni urad razdelil najbednejšim. Zaposlitev je trajala od 21. septembra do 13. decembra 1940 in od 8. marca do 22. maja 1941 ter so mezdni stroški znašali 18.591.95 lir.

3. **Regulacija Gallusovega nabrežja**, kjer so bili stari kostanji zamenjani z novim drevjem in je bilo izravnano kadunjasto vozišče ter je delo trajalo od 19. septembra do 29. novembra z mezdnimi stroški 1979.04 lir.

4. **Regulacija Ambroževega trga** je bila v glavnem končana že lansko pomlad, pozneje so bile pa še položene okolici primerne betonske stopnice ter je delo trajalo od 2. novembra do 29. novembra leta 1940. Pomagali so tudi delavci zimske akcije ter zaslužili 576.08 lir.

5. **Na Dolenjski cesti** je bilo odstranjenih 83 košatih kostanjev, ker so delali vlago na cesti in hodniku. Razžagani les so dobile najbednejše družine. Delo je trajalo od 7. decembra 1940 do 7. februarja t. l. ter so podpiranci zaslužili 10.937.16 lir.

6. **V kopališču Kolezija** je bilo mogoče v večjem številu zaposliti delavstvo tudi pozimi pri kopanju globokih bazenov ter se je delo začelo dne 13. decembra 1940, zaradi mraza in vojnih razmer je bilo pa prekinjeno že 18. aprila t. l. ter so podpiranci zaslužili 49.031.68 lir.

7. **Za otroško igrišče v Tivoliju** bo treba izkopati in prepeljati velike množine zemlje ter se je delo začelo 22. februarja t. l. in je bila velika terasa ob ribniku v grobem izravnana do 31. oktobra t. l., ko je bilo prepeljanih okrog 7000 kub. metrov zemlje. Do 11. julija t. l. je bilo izplačanih 27.462.2 lir mezd, dalje do 31. oktobra t. l. pa iz podpore Visokega komisarja.

8. **Na Bleiweisovi cesti** so podpiranci odstranili nekaj starih dreves, delali so od 21. decembra leta 1940. do 3. januarja t. l. in zaslužili 2188.80 lir.

9. **Tudi na Celovški cesti ob velesejmu** so bili podrti stari kostanji ter razdeljeni najbednejšim. Za delo od 4. januarja do 7. marca t. l. je bilo zaradi izredno opreznega dela izplačanih mezd za 10.492.37 lir.

10. **Pot ob kapelici za Čadom** je bila preložena in učinkovito arhitektonsko urejena ter je delo zaradi zamudnih kamnoseških del trajalo od 11. januarja pa do 17. julija t. l., ko so podpiranci zaslužili 28.856.06 lir.

11. **Pri regulaciji Ceste na Rožnik** so bili podpiranci zimske akcije zaposleni od 8. februarja do 31. oktobra t. l., kjer je bilo narejenega tudi 374 m novega kanala.

12. Hkrati s Cesto na Rožnik je bila pa narejena tudi **sprehajalna pot nad mestno vrtnarijo** ter so bili podpiranci zimske akcije zaposleni od 8. marca do 18. septembra t. l., zaslužili so pa pri Cesti na Rožnik in pri tej gozdni poti skupaj 137.820.74 lir, vendar je pa dobila zimska akcija od cestnega odseka, cestnega nadzorstva in od socialnega fonda povrnjenih 20.809.68 lir.

13. **Črtomirovo ulico** ob nekdanji orožniški šoli so tudi pomagali razširjati podpiranci zimske akcije od 15. februarja do 14. marca t. l. ter so zaslužili 4445.05 lir.

14. **Pri restavriranju grajskega poslopja** in gradbenih delih za restavracijo so delali podpiranci od 2. februarja t. l. do 11. julija ter zaslužili v tem času 42.236.79 lir, od tega dne dalje imajo pa zaslužek iz podpore Visokega komisarja.

15. **Zemljišče ob Kollmanovem gradu** so podpiranci zimske akcije pripravili za preselitev mestne drevesnice iz mestne vrtnarije ter delali od 15. februarja do 19. junija t. l. in zaslužili na mezdah 22.701.20 lir.

16. **Pri delavski koloniji v Mestnem logu** so podpiranci zimske akcije pomagali urediti vrtove in razširiti jarek za odtok vode, posuli so pa tudi hodnike okrog hišic ter delali od 15. marca do 4. septembra t. l. in zaslužili 12.339.78 lir.

17. Naposled so pa podpiranci zimske akcije na **mestnih zemljiščih pridelovali povrtnino za prehrano revnih in delavstva v cukrarni, v zavodu za onemogle in v Delavskem domu** ter obdelovali zemljo od 1. marca do 17. julija t. l. in zaslužili 16.149.66 lir.

Pri vseh 17 naštetih delih so imeli torej podpiranci zimske pomoči **456.791.43 lir zaslužka.**

V glavnem so vsa ta dela končana, razen otroškega igrišča v Tivoliju, grajskega poslopja in malenkostnih del na Cesti na Rožnik. Pri grajskem poslopju podpiranci zimske akcije še vedno delajo z njenimi sredstvi od 1. novembra dalje.

Seveda so pa morali biti tudi podpiranci zimske akcije zavarovani pri bolniški blagajni, kar je veljalo 24.814.49 lir. Nakupiti jim je bilo treba tudi nekaj najpotrebnejšega orodja ter so znašali stroški 8517.09 lir. Februarja meseca so pa zaslužili tudi s kidanjem snega 19.000 lir, tako da skupni izdatki za mezde, bolniško blagajno in materialne izdatke znašajo **509.123.01 lir.** Od te velike vsote pa moramo odšteti prej omenjeni vrnjeni znesek 20.809.68 lir, kar pa nikakor ne zmanjša zaslužka. Pri tem pa moramo še posebej podčrtati, da so bile pri vseh naštetih delih plačane vse vožnje in vse raznovrstno gradivo iz **kreditov mestne občine, samo mezde je plačevala zimska akcija.**

Pri delih so bili zaposleni izključno samo najpotrebnejši, predvsem pa najpotrebnejši družinski očetje zlasti z velikimi družinami, a pripadali so najrazličnejšim poklicem. **Na dan je bilo povprečno zaposlenih po 120 ljudi**, ki drugje niso mogli dobiti zaslužka.

Seveda je bilo tudi to poročilo brez ugovorov in s pohvalo odobreno, nakar je župan **dr. Juro Adlešič** zaključil sejo akcije za zimsko pomoč.

Najnujnejše! ZA VAS JE DA TAKOJ NAROČITE *SLOVENCEV KOLEDAR!*

Kdo je kazensko še odgovoren za cene?

Stalni nameščenci so odgovorni — drugi ne.

Zanimiva razprava o odgovornosti

Ljubljana, 7. novembra.

V bistvenem smislu določil uredbe o cenah so razen prodajalca, lastnika trgovine in obrata, gostilne in drugih lokalov za prodajo življenjskih potrebščin kazenskopravno odgovorni za cene in za prodajo po predpisih o cenah še razni poslovodje, pomočniki in osebe, ki so stalno za prodajo nameščene, ni pa po sodbi apelacije odgovorna oseba, ki le začasno nadomestuje prodajalca in ji cene niso znane. Pred sodnikom-poedincem je bila te dni zanimiva razprava prav glede odgovornosti v prodajalni lastnico nadomestujoče osebe.

Neka trgovka ali bolje lastnica prodajalne mlečnih izdelkov na severnem delu mesta, Frančiška in njena hčerka Lenčka, sta bili obtoženi zaradi prestopka po členu 7. uredbe o cenah, to je zaradi prestopka prekoračenja najvišjih cen. Hčerka Lenčka je namreč 27. junija prodala neki stranki 1 kg kuhanega masla po 38 lir, ko je bila takrat najvišja cena za maslo skoraj polovico nižja. Pred kazenskim sodnikom-poedincem se je Lenčka, ki je priznala dejanje, zagovarjala, zanikajoč vsako krivdo, da ni vedela za ceno maslu, da je celo stranka sama navedla inkriminirano ceno in ga je zato po tej ceni prodala. Po čl. 15. omenjene uredbe pa je bila za to ceno odgovorna tudi lastnica prodajalne, mati Frančiška. Bili sta obsojeni: Lenčka na 7 dni zapora in 100 lir denarne kazni, Frančiška na 7 dni zapora in 50 lir denarne kazni.

Proti sodbi sta obe prijavili priziv na apelacijsko sodišče v Ljubljani. Prva obtoženka Lenčka je v prizivnem spisu naglasila, da ni bila stalna trgovska nastavljenka, da je mater v prodajalni nadomestovala od časa do časa, ko je ta morala odhajati po kakih opravkih, in da v kritičnem času res sploh ni vedela za cene. Ceno ji je povedala stranka sama in zato je maslo po oni, od stranke same navedeni ceni prodala. V predmetnem primeru ni zato mogoče govoriti o kaki kazenskopravni odgovornosti, ker hkratu manjka tudi bistvena sestavina kaznivega dejanja. Druga obtoženka pa je skušala dokazati, da ni bilo dotično kuhano maslo na prodaj, marveč je bilo določeno za domačo uporabo.

Apelacijsko sodišče je priziv druge obtoženke, prodajalke Frančiške zavrnilo in potrdilo sodbo prvega sodnika iz razlogov prve sodbe, ugodilo pa je prizivu prve obtoženke Lenčke, prvo sodbo razveljavilo in odredilo ponovno razpravo pred prvim sodnikom-poedincem, da se zadeva zadostno pojasni in razčisti, da li so bile obtoženki znane prodajne razmere v trgovini in je potrebno ugotoviti razmerje med materjo — lastnico prodajalne in hčerko kot prodajalko, da li obtoženka Lenčka odgovarja v smislu čl. 7. uredbe o cenah.

Na drugi, ponovni razpravi je bila obtoženka Lenčka oproščena vsake krivde in kazni, ko je bilo ugotovljeno, da obtoženka ni bila stalno nameščena v prodajalni druge obtoženke.

Nasprotno pa so stalno nameščeni prodajalci, poslovodje in druge osebe, ki sodelujejo pri prodaji živil, kazenskopravno odgovorne za najvišje cene. Bilo je pred okrožnim sodiščem že več primerov, ko so bili zaradi prestopkov prekoračenja cen obsojeni mnogi poslovdje in trgovski pomočniki, nekateri pa tudi oproščeni, ko so dokazali, da so morali poslovati po izrecnem nalogu svojega šefa.

RACCORCIAMENTI ALLE GAMBE COMPENSATI IN MODO INVISIBILE!
KRAJSA NOGA NEVIDNO PODALJSANA!
Userete qu lunque scarpa, anche b ssa! Andatur normale, corretta, elastica. Chiedete opuscolo SD.E.e preventivi alla
Nosite lahko vsakršne čevlje, tudi nizke! Hoja normalna, pravilna, elastična. Zahtevajte knjižico SD. E. in pojasnila pri
S. A. ROMANO BARBERIS - Milano - Via Soperga 19

Naročite naš najcenejši popoldnevnik »Slovenski dom«!

PROTITUBERKULOZNA ZVEZA V LJUBLJANI sporoča, da je včeraj, dne 6. novembra, umrl njen predsednik

dr. Joža Bohinjec

ravnatelj zavoda za socialno zavarovanje itd.

Bil je ustanovitelj zveze in ves čas njen nenadomestljivi predsednik; zapustil je neizbrisen spomin izredne požrtvovalnosti in velikih uspehov pri svojem delu za trpeče človeštvo.

Pogreb bo v soboto, dne 8. novembra, ob 3 popoldne z Žal k Sv. Križu.

Ljubljana, 7. novembra 1941.

Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

48

Dobri grof je govoril tako odkritosrčno in njegova ginjenost je bila tako pristna, da mu je segel Dietrichstein v roko in rekel: »Ostanite, počivajte pod prijateljevo streho! Prepričan sem, da bo med nami izginil sleherni dvom.«

Tudi gospa je govorila prijazno z njim, a ko je odšla, da bi naročila boljši obed, se ji je zdelo le umestno, da bi se o vsem prepričala .Zato je poslala svojo Marjeto v šentjurski samostan, odkoder se je še pred nočjo vrnila in povedala o Ljudmilinem kratkem bivanju v samostanu vse tako, kakor je pripovedoval Malenstein. To je utrdilo vero in zaupanje. Nesrečnega očeta, ki ga je gnalo v Benetke, so zadržali, da je le še ostal.

Miza je bila pogrnjena, ko je postalo spodaj v pritličju neobičajno živahno. Gospe se je zazdelo, kakor bi slišala, da kličejo Otona, nakar pa je bilo razločno čuti: »Bog bodi zahvaljen in počaščen!« Še trenutek in krepki koraki so se približali vratom, ki so se odprla in vstopil je — Oton z neko tujko ob strani in hitel staršem v objem. Ko je neznanka zagledala Malensteina, je sredi dvorane padla na kolena in dvignila prosečе roke.

»Ljudmila!« je vzkliknil grof, skočil k nji, jo dvignil, pritisnil na prsi, jo poljubil na čelo, jo objel z obema rokama in uprl proti nebu oči, iz katerih so privrele prvič po otroških letih spet solze...

Ob splošnem veselju, ki je zavladalo ob svidenju staršev z otrokoma, so preslišali novo vzklikanje služinčadi in tako je v še večjo radost vstopil — Adalbero s svojim zvestim Ožbaltom.

Po pozdravljanju in vseh vprašanjih, ki so se križala in prehitevala, je naposled Adalbero le prišel do tega, da je mogel reči staršem:

»Bogu in mojemu zvestemu Ožbaltu se moram zahvaliti, da sem se srečno vrnil in vas spet vidim. Ožbalt je pretrpel zame hude bolečine, zato mi je odslej samo prijatelj!«

»In jaz,« je rekel gospod Rembert, »ga zdaj proglašam za svobodnega in mu darujem pristavo v Kamnici, Upam, grof Malenstein, da se ne boste branili jesti s tako hrabrim možem, ki je bil še pravkar hlapec.«

»Poleg mene naj sedi,« je rekel grof in dal Ožbaltu desnico, medtem ko je z levo še vedno držal Ljudmilo.

Sedli so k mizi.

Ljudmilina odkritosrčna in skesana priznanja so pojasnila marsikaj, vseh Basilijevih spletk pa le niso mogli razkriti, samo slutili so jih.

Po večerji so preprosili Otona, da je pripovedoval, kaj je doživel na svojem romanju.

»Galero,« je začel, »s katero sem se z drugimi romarji odpeljal iz Benetk, je napadel neki grški pomorski ropar in si jo je po hudi borbi osvojil. Odpeljal nas je v Modon na suženjski sejem. Jaz sem se izdajal za vrtnarja in vprav tako tudi Gothard, samo da bi ostal pri meni. Kupili so naju za sultana v Ikoniji, ki ima velike vrtove. Pri njem se nama je dobro godilo, samo prostost in domovino sva pogrešala. Vsako priložnost, ob kateri sem mislil, da bi vam mogel, dragi starši, sporočiti kaj o sebi, sem porabil, a kakor se je izkazalo — zaman. Sedem let sem delal na sultanovih vrtovih in pri obrezovanju dreves prav do konca obrabil dva noža krivca. Drugi sužnji so bili Italijani in naučil sem se njihovega jezika, ki ga je razumel tudi sultan. Gothard, ki na vrtu ni bil doma, je moral večkrat pomagati v kuhinji. Ker ni nikdar spregovoril ne ene italijanske besede, zato se ga niso bali in so pred njim brezskrbno besedičili. Tako je ujel nekoč nekaj o strupu za podgane, kar je razumel in mi povedal. Ker ni drugega več razumel, nisem vedel z njegovo novico kaj početi. Nekega jutra pa je spet pritekel, češ da je konjski hlapec prinesel kuharju bel prašek, katerega je bil zelo vesel. Tudi to se mi ni zdelo nič posebnega, ker sem pač mislil, da hoče kuhar prognati podgane iz shramb. Pa je kmalu nato stopil k meni neki Italijan, ki je delal na vrtu.

‚Ti si tudi kristjan in dobrega srca, zato ti povem, da se še danes vsi osvobodimo,‘ je rekel.

‚Jaz o tem nič ne vem in tudi nočem vedeti,‘ sem odvrnil.

‚Torej nas misliš izdati?‘

Prisegel sem pri svoji časti, da tega ne storim.

‚Gorje ti,‘ mi je še zagrozil in odšel.

Kljub vsemu sem le mislil, kako bi rešil dobrega sultana. Prišel sem na to, da bi se ponudil za kuharja, kar sem tudi storil. Sultan se mi je smejal. Ko sem pa le prosil in prosil in želel novo službo takoj nastopiti in jo opravljati tako dolgo, dokler bi ne dobil boljšega kuharja, sem mu postal sumljiv.

‚Dobro, pojdi z menoj,‘ je rekel in me peljal sam v kuhinjo, kjer je odstavil kuharja in ga nagnal. ‚Zdaj pa moram videti, kako bo vrtnar kuhal!‘ je rekel nato s posebnim poudarkom.

Njegov pogled je grozil. Tega nisem pričakoval. Zanašal sem se na Gotharda, ki se je v dolgih letih svoje kuhinjske službe le nekaj naučil. Sam sebi prepuščen nisem vedel kaj začeti. Pa je bilo moje zadrege kmalu konec. V kuhinjo je planil odstavljeni kuhar z nekaj drugimi sužnji.

‚Psa,‘ so zakričali, ‚vidva sta nas izdala, poginiti morata!‘

Ob tem kriku so se vrgli name in na Gotharda, ki je začudeno stal ob strani, in oba zgrabili za grlo. Tedaj pa se je v trenutku zabliskala nad njihovimi glavami sultanova sablja in vsi, ki jih ni zadela, so popadali na kolena in priznali svoj zločinski načrt. Sultan naju je potem odpeljal v svoje prostore, mi spotoma položil roko na rame in dejal: ‚Videl boš, da znam poplačati takega moža, ki ni maral biti izdajalec, a mi je bil le zvest!‘ In je nama dal svojo obleko, meni pa ukazal izplačati še tisoč zlatih bizantincev in pripraviti tudi ladjo. Tako sva prišla do Benetk.

Uspeh »Botra Andraža« v naši Drami

Ljubljana, dne 8. oktobra.

V Drami je bila snoči premiera renesančne komedije iz dubrovniške književnosti »Boter Andraž«, ki jo je napisal Marin Držič. Delo je polnokrven izraz dubrovniške kulture tistega časa, sočen proizvod renesančne miselnosti, kakor je šla skozi delo dubrovniških stvariteljev. Pred leti smo na našem odru često dajali dela še drugega vrha dubrovniške književnosti — dela dramatika Vojnoviča. Tudi ta dela so imela velik uspeh in vedno se nam je zdelo, da se nam je ravno skozi Dubrovnik in njegovo književnost odpiral poseben pogled na svet in njegovo duhovno problematiko. Po Dubrovniku smo skušali zadihati v tisti svet sredozemske kulture, katere smo se včasih dotaknili tudi z deli v slovenskem slovstvu, višek pa smo dosegli z deli v zadnjih 20 letih po prvi svetovni vojni (Pregelj in Lovrenčič). Ta dubrovniški duh, ta veliki atrij v okvir sredozemskega duha in kulture nam tedaj že ni več tako tuj ali neznan.

»Boter Andraž« je komedija z vso renesančno bahatostjo in sproščenostjo. Pri nas so jo še prenesli v naše kraje in je Ruplova prepesnitev v jezik Janeza Svetokriškega zelo bogata in lepa. Ko se bo govor nekaterih igralcev unesel, pomiril in tudi izčistil, se bo ta jezik lahko še bolj razbohotil. Prav resnično smo lahko veseli, da je Ruplov prenos v tej komediji lahko pokazal vso bogatijo našega jezika iz 17. stoletja.

Delo je bilo podano z zanosom, popolnostjo in skladnostjo. V tem oziru je bila snočnja premiera najbrž svojski višek te sezone. Režija je podčrtala predvsem komedijski, burkasti del tega dela in temperament so ponekod zamenjavali z vihravostjo. Ker je besedilo ponekod preveč delikatno in izraz prekrhek ali pa pretog, se nekateri deli teksta niso prekopali do zadostne jasnosti.

Gledališče je bilo polno do zadnjega kotička in je bilo delo sprejeto z velikim navdušenjem. Komedija »Boter Andraž« je na našem odru doživela lep sprejem in velik uspeh.

Z lokomotive je padel

Ljubljana, 8. novembra.

Danes ponoči malo po 12. uri je padel z lokomotive na glavnem kolodvoru nalagalec premoga Ivan Leben. Kakor vedno, je bil Leben tudi tokrat zaposlen pri nakladanju premoga na lokomotivo. Menda slaba svetloba in malo neprevidnosti, pa je Leben padel nekaj metrov globoko s stroja. Pri tem je dobil precejšne poškodbe zadaj na glavi in so ga ljubljanski reševalci hitro prepeljali v bolnišnico, kjer so ga prevzeli v oskrbo zdravniki.

Sprejemi pri Visokem Komisarju

Visoki Komisar sprejema ob delavnikih razen srede: od 11 do 12 oblasti in občinstvo; od 12 do 13 hierarhe, vodje stranke in režimskih organizacij.

Novice iz Države

Italijansko prebivalstvo in gospodarstvo v 19 letih. Po statističnih podatkih, ki so bili objavljeni za 19 let, odkar vlada v Italiji fašizem, se je število prebivalstva v vsej kraljevini povečalo za 15,8%, medtem ko se je gospodarska moč države še mnogo bolj povzdignila. V kmetijstvu in industriji se je italijanska proizvodnja dvignila za celih 68,4%.

Trst je dobil pomorsko tehnično akademijo. Pred nekaj dnevi se je na dan, ko se na vseh italijanskih vseučiliščih slovesno začenja novo akademsko leto, vršila takšna slovesnost tudi na tržaški pomorski tehnični akademiji, ki je bila ustanovljena letos s posebnim Ducejevim ukazom. Obenem je prosvetni minister sporočil, da je Duce odredil znesek 10 milijonov lir za zgraditev novega reprezentativnega poslopja za novo visoko šolo. Tržačani so to vest z veseljem sprejeli, ker so se zmerom potegovali, da bi dobil Trst kot eno največjih italijanskih pristanišč in kraj, kjer so velike ladjedelnice, odgovarjajoče pomorske šole. Z otvoritvene slovesnosti so poslali Duceju brzojavko, v kateri izrekajo globoko hvaležnost za pozornost, ki jo je posvetil Trstu in s tem poudaril njegov pomen v italijanskem gospodarskem življenju.

General, pranečak papeža Pija IX., umrl. V Sinigalliji je umrl general Pio Giovanni Maria Mastai Ferretti, pranečak papeža Pija IX. Ferretti se je udeležil kot višji častnik bojev za zavzetje Libije leta 1912., med svetovno vojno pa je prebil vsa leta na bojišču kot polkovnik. Po vojni je bil povišan v generala in postal predstojnik šole za planinske častnike.

Slovesen začetek akademskega leta v Rimu. Za začetek predavanj na rimskem vseučilišču je bila v univerzitetnem mestu spominska svečanost pri kateri so bili navzoči tudi podtajnik Stranke, zastopnik prosvetnega ministra in nemški poslanik von Mackensen. Najprej se je rektor vseučilišča spominjal tistih profesorjev, ki so dobili odlikovanja za svoje junaštvo na bojnem polju, za njim pa je predstavnik študentovske organizacije prebral imena tistih akademikov, ki so padli na bojnem polju ali pa bili za svojo hrabrost odlikovani. Svojcem vseh tistih, ki so padli, je rektor univerze izročil častne doktorske diplome »honoris causa«.

Sadimo vodno krešo!

Vodna kreša ali potočnica — nasturcium officinale raste kakor že ime pove v mirno tekoči vodi, potokih in jarkih. Je silno stara rastlina in so jo že stari Egipčani uživali za hrano. Vodna kreša je trajnica s 15—20 cm dolgim, oglatim in votlim steblom iz katerega poženejo temnozeleni sočni in gladki listi, ki pa so različni.

Vodno krešo gojijo v veliki množini v Nemčiji in na Francoskem. Pa tudi v drugih državah v bližini večjih mest so pričeli z nasadi te koristne in zdrave zelenjave. V okolici Ljubljane raste potočnica skoraj v vseh mirno tekočih potokih in jarkih. Tu bi jo lahko nabirali ljudje v precejšnjih množinah vso pomlad. Vendar pa je vodna kreša mnogo boljša, če jo sadimo ali sejemo.

Kakor smo že omenili raste potočnica le v vodi, zato jo moremo gojiti le tam, kjer imamo na razpolago primerne studence ali potoke. Vendar lahko speljemo vodo tudi umetno. V ta namen skopljemo 3 m široke in 40—80 cm globoke jarke. V te namečemo nekoliko dobro kompostne zemlje in spustimo vodo, da se naredi blato. Vanj sadimo zgodaj jeseni razdeljene korenine vodne kreše, ali pa polagamo po dnu manjše vejice, ki se kaj kmalu vkoreninijo. Seveda mora voda prve dni pritakati le po malem, da ne splavi rastlin. Vodno krešo pa lahko tudi sejemo in sicer v vrste, ki naj bodo oddaljene druga od druge vsaj 15 cm. Sejemo bolj pozno pomladi.

Vodno krešo režemo vso zimo in pomlad. Da izvrstno solato nekoliko ostrega okusa. Če naročiš seme od vrtne kreše, dobiš mnogo okusnejšo in boljšo solato.

Vrtno krešo pa lahko sejemo tudi v zabojčke. V ta namen vsejemo krešo pozimi v primerne zabojčke, ki jih imamo na toplem in svetlem. Čez 3 tedne že lahko pričnemo krešo rezati. Zabojčke moramo precej zalivati.

Potočnica pa je tudi silno zdrava rastlina. Zdravi škrofulozo, škorbut, nevralgijo, vodenico, zlatenico, kožne izpuščaje itd.

Vsebuje ostro eterično olje, nasturcijin, fenil-etilenovo olje, vosek, črešlovino itd. Za zdravljenje jemljeno navadno sok sveže rastline

V treh vrstah...

Dravograjska šola je bila te dni povsem prenovljena na zunaj in znotraj. Nove šole, za katero je opeka in vse drugo že pripravljeno, pa ne bodo začeli graditi in so dela odložena na nedoločen čas.

Zadnjo nedeljo je bilo na Spodnjem Štajerskem spet precej zborovanj domovinske zveze.

Znani smuški tekmovalec in velik Nemec iz Maribora, Voler, je te dni promoviral za doktorja na graški univerzi.

Graška obrtniška zbornica je začela z ustanavljanjem na Spodnjem Štajerskem obrtniških organizacij. Dozdaj jih je ustanovila v Celju, Mariboru, Ptuju, Brežicah in v Ljutomeru. Po vsem ozemlju je dozdaj že 32 podružnic.

V nekem nemškem listu je zdaj izšel daljši članek o Radovljici. Člankar jo opisuje od starega do najnovejšega časa.

Kakor smo izvedeli, je Golarjev literarni večer, ki ga je imel v Novem mestu, prav lepo uspel. Občinstva je prišlo zelo mnogo in Golarjeva dela poslušalo z zanimanjem.

V vseh treh gorenjskih okrajih bodo danes spominske svečanosti v spomin padlih. Teh svečanosti se bodo morali udeležiti vsi člani narodnosocialistične stranke.

Ljubljana

Koledar

Danes, sobota, 8. novembra: Bogomir, šk.
Nedelja, 9. novembra: Zahvalna.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška 48.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 ure zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Fran, Štefanova ulica št. 7, I. nad., tel. št. 36-41.

Na realni gimnaziji v Kočevju bo otvoritvena služba božja v četrtek, dne 13. novembra t. l. ob 9. Vse dijaštvo je dolžno, da se službe božje udeleži. Istega dne se bo razglasil razpored pouka, ki se bo začel naslednjega dne, v petek 14. novembra. Ravnateljstvo.

Tečaj za električno in avtogensko varjenje (popoldanski od 14 do 18) se bo pričel v torek, dne 18. novembra t. l., v šolski varilnici tehniške srednje šole v Ljubljani in bo trajal 8 dni. Prijave sprejema do 17. novembra t. l. šolska uprava.

Z 10. novembrom t. l. bodo vse pošte z deljenimi uradnimi urami ob delavnikih odprte za promet s strankami od 9 do 13 in od 15 do 18, one z nedeljenimi uradnimi urami pa od 8 do 20.

Spored klavirskega koncerta odličnega našega pianista Antona Trosta je naslednji: 1. Bach-Busoni: Štiri koralne predigre. 2. Cesar Franck: Preludij, Koral in Fuga. 3. Chopin: Balada op. 52, Berceuse op. 57, Scherzo op. 36. 4. Skrjabin: Peta sonata op. 53. 5. Slavko Osterc: Tri arabeske in Miloje Milojevič: Dve ritmični grimasi. 6. Sgambatti: Tokata op. 18, De Falla: Farruca, Ples mlinarja iz baleta El sombrero de tres picos. Albenis: Triana iz suite Iberia. Koncert bo v ponedeljek, 10. t. m. ob pol 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Občinstvo prosimo, da zasede svoja mesta nekaj minut pred pol 7, tako da je možen točen začetek. Konec koncerta bo ob 20. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama

Sobota, 8. novembra: Zaključna predstava za Dopolavoro. Začetek ob 14.30.

Nedelja, 9. novembra: »Nocoj bomo improvizirali«. Izven. Znižane cene. Začetek ob 17.30.

Ponedeljek, 10. novembra: Zaprto.

Torek, 11. novembra: »Hamlet«. Red Torek. Začetek ob 17.

Sreda, 12. novembra: »Dom.« Premiera. Red Premierski.

Opera

Sobota, 8. novembra: »Rigoletto«. Premiera. Red Premierski. Začetek ob 17.

Nedelja, 9. novembra ob 10 dop.: »Princeska in zmaj«. Mlad. opereta. Globoko znižane cene. Ob 15: »Netopir«. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 10. novembra: Zaprto.

Torek, 11. novembra: Zaprto.

Sreda, 12. novembra: Rigoletto. Red Sreda. Začetek ob 17.

V Verdijevi operi »Rigoletto« bo pela glavno žensko partijo Gilde Ribičeva, vojvodo — Manoševski, naslovno partijo Rigoletta — Primožič, Maddaleno — Golobova, Sparafucila — Lupša, Monterona — Pugelj, Grofico Ceprano — Poličeva, Giovanno — Stritarjeva, Borso — Sladoljev, Marulla — Dolničar in Ceprana — Kos. Kakor je razvidno iz nove zasedbe, bo letošnja uprizoritev zelo zanimiva. To priljubljeno repertoarno delo je na novo inscenirano in poleg tega bodo v letošnji uprizoritvi odprti razni prizori, ki so bili doslej črtani. Odlična zasedba obeta predstavo, ki bo pritegnila zanimanje najširših krogov. Režiser Primožič, ki je opero zrežiral, je zamislil tudi načrte za sceno. Dirigent D. Žebre je delo muzikalno naštudiral, koreografija bo Golovinova, realizacija scenskih načrtov je inž. Franzova.

Župan mesta Ljubljane

naznanja, da je v četrtek, dne 6. novembra, umrl član mestnega sveta ljubljanskega, gospod

dr. Joža Bohinjec

ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine

Za naš socialni napredek zaslužnemu pokojniku ohrani Ljubljana trajen in časten spomin!

Ljubljana, dne 7. novembra 1941.

Igor Zagrenjen: 58

Zavetje v pečevju

Železni skobec bi ga ne mogel grje popasti in ga bolj tiščati, kakor ga za suhi vrat stiska vražja Lukčeva pest.

»Stokrat preklet! Stokrat preklet! Fej, svinja! Spusti me, svinja, zarotil te bom!« vrešči Podborški Tinček in brca z nogama. Pa nič ne pomaga.

Lukec ga spusti na tla.

»Tako, ščene grbasto! Skoraj bi bil pozabil nate, ko sem si te vendar želel kakor fant punce! Dobro, da si se izdal! Kar sem ti pripravil, bo táko, da bodo Korar, Piščanec in Jezavček od smeha točili solze, pa čeprav bi jih peklenska žerjavica še tako pekla! — Zdaj, ko te imam v pesti, ti pa lahko še povem, kdo te je izsledil za oné tri! Jerinček! To boš nesel s seboj na drugi svet, da se ne boš imel za najbolj pametnega! — Jerinček je hodil za tabo, vsako tvojo pot, vsako tvojo sled sem dobil še gorko, vsak korak sproti izvohan! — Krpan, tebi ga dam v skrb!«

Iz gruče se je primajal ogromen, tršat, skorajda štirioglat dedec. Živinska je morala biti moč, kadar jo je ta možak pokazal.

»Martin, drži dobro to grinto, če se ti izmuzne, glavo kar lahko presadiš na kakšen drug vrat! Tišči pa samo toliko, da mi ga ne zdrobiš, zakaj zanj imam pripravljenega nekaj boljšega!«

»O, bom, bom! Ali mi je mar že katerikrat kdo ušel, kadar ste mi ga zaupali?«

»Ni, Martin, ampak nerad bi videl, da bi bil tá prvi!«

Krpan je prijel Tinčka za lase in ga dvignil zlahka kakor pero tako visoko, dokoder je prišel z roko.

Tinčku so se od bolečine vlile solze. Bil pa je tiho. Toliko je bil trmast, da se z glasom ni hotel izdati. Če je vse v kraju, naj bo! Smrt, čeprav bo ugonobila bedno telo, smrt, ta naj bo, kakor se spodobi. Brcali so ga in ga podili od praga, kjer se je le kdaj prikazal, dobro se mu ni godilo. Zdaj se je maščeval za prestano gorje, prav grde reči je res počel. Dobili so ga, umreti mora. Škoda le, da pod Vreskovino ni mogel onima dvema dati znamenja! Pri njima bi bil nemara na varnem, čeprav je Lukec vedel za vse! Ah, kaj, vrag naj vzame še ona dva in tudi tisto, kolikor toliko spodobno in dobro misel! Kakor se je končalo, se je končalo! Enkrat mora priti konec! Če ni nič s sanjami o hiši in ženi, bo pa črna zemlja Podborškovina, žena pa bleda smrt!

•

»Tako! Pravici je bilo zadoščeno! Počivajte kakor kateri zna!« je s porogljivo slovesnostjo zavpil Lukec k mrtvim nagcem, ki so ležali po tleh, in k obešencem, ki so kakor netopirji na zvoniških gredah viseli po drevju in se risali na nočno nebo.

»Tebi pa, gospod hudič, imoviti, ugledni, ničkoliko spoštovani posestnik pekla in njegove okolice, vdano priporočam njihove duše v nadaljnje postopanje!«

Globoko se je priklonil pri teh besedah.

Plašč mu je šinil skoraj čez glavo, oba zgrbljena cifka na straneh sta se zdela kakor tenke, dolge peruti.

Sam je bil podoben tistemu, ki ga je ogovarjal.

»Vzemi, ti spodaj, pod tem skalovjem, kakor globoko že si, na mojo ponižno prošnjo, duše teh, ki smo jim mi pomagali, da jim ne bo treba več mečkati trave, milostno v svoje naročje! Dobro jim zakuri! Semari jih in iz tistega drobnega pepela sesvitljáj pajčevino, kamor se bomo spet kakor dozdaj zmerom — od srca ti pregloboka hvala za to — mi vsidrali kot pajki, in ne tisti, ki jih bo pajčevina privabila! Zdrav bodi, ti cesar na tronu žarečih polen!«

Zravnal se je in se še enkrat s porogljivim spoštovanjem poklonil, da je z brado skoraj zadel kolena.

Pri tej molitvi je šel Tonetu mraz po hrbtu, čeprav je bila govorjena iz norčevanja. Gradišar pa se je marno dvakrat, trikrat pokrižal.

Drugi pa so bili po vsem videzu podobnih reči že zdavna vajeni.

»Zdaj pa naprej!« je ukazal Lukec. »Ne bo dolgo, ko jo bo todle brusila procesija z bakljami!«

Plahutarji so se zgrnili tesneje okrog njega. Čakali so, kaj bo ukazal.

»Do Dola je še daleč!« je dejal. »Kdor ima pot noči in dneva v nogah, bo nerad hodil v eni sapi tako daleč! — Vresk, Tone si, kajne, Jernejčevec mi je povedal, da imaš pod Pruko zavetje, ki bo menda dovolj veliko za nas vse! Pot nam pokaži, tam bomo nočili!«

Čisto temno je že.

Mračna stoji stena drevja. Med vejami kukajo redke zvezde. Nebo je blizu, na zemljo se je naslonilo, pusto je, brez groze, pa tudi brez veselja, vendar nemirno.

Počasi se premika skozi nočni gozd dolgi sprevod.

V sredi nekje stopa Krpan, zraven njega stopica Podborški Tinček. Zadnji je Lukec. Prav pred njim gre Gradišar, Tone pa je prvi.

Nobeden ne reče besede.

Tu pa tam se v temi kdo spotakne in pridušeno zakolne. Po vrsti se majó, v eni črti, ko noge jemljejo breg, drugega pod drugim ramena v somračnem mlamolu, svetlobe je le toliko, kolikor vzdiha verne duše, premražene in zablodele v tokavi

•

Tinček se je bil že vdal v usodo. V Krpanovi roki gre kakor trudno kljuse, ki se obrača, ko samo ne ve, da posluša vajeti.

Kaj bo to, kaj bo to! Zdaj je, kar je! Vse je končano, tem pestem ne bo mogel ubežati. Rešiti pa ga nima več kdo. Komu pa naj bi bilo žal za njim? Kaj pa naj bi ga potlej še vezalo, če je že enkrat takó, da se ne da več spremeniti, slovo nič več preložiti!

Kakor pa modruje, nazadnje ga le zmaga jok. Tako revnega in majhnega se začuti v Krpanovi roki! Saj bi se še dalo živeti! Ženó ga pa v smrt! »Ihihihihih!« napravi in golcne, ko se ne more več zdržati. Mene ženejo, mene ženejo, mene gredo ubit! Toliko jih je, jaz pa tako majhen, tako reven! Oh, Ti moj ljubi Bog, o Ti Bog, pomagaj mi, reši me, Ti, ne veš, kako mi je žal in kako me je sram, da sem delal, kar sem delal! Da sem tolikim srečnim ljudem življenje spremenil v pekel! Prav nič več se ne jezim, ker si mi dal grbo, prav nič več mi ni hudo, da si mirno gledal, ko so me podili s hišnih pragov in da me ni marala nobena ženska! Nič več se ne kregam nate, ker si mi dal želje, ne pa prikupnosti, da bi se mi lahko izpolnile! Prav nič več, prav nič več, oh, ne, ne daj, ne pusti, da bi me ubili! Omeči jim srce! Ne maram še umreti, o Bog, ali me slišiš? Ne maram še umreti, ne maram! Ti ne veš, kakšen bom, če me zdaj rešiš! Prisegam Ti, da bom puščavnik, koreninice bom jedel, v raševino se bom oblekel, Tebe bom častil in ljudi nagovarjal, naj Ti zvesto služijo! Oooh, ooh! Oh, oh, oh!

Na ves glas je zajecal.

Ogromna gora strahu pred smrtjo se mu je primaknila prav na korak.

Kdo neki bi se menil za ta jok?

Andrejčkov Jože: **Žalost in veselje** Roman v slikah

Risal Jože Beranek — Besedilo priredil Mirko Javornik

157.

»Da se mi godi krivica,« se mu nasmehne Aleš. »Prišel sem v sužnost, pa še sam ne vem, zakaj.«

»Če ti je prostost tako ljuba, se lahko odkupiš, če nam ob mesecu preskrbiš štirideset tisoč cekinov.«

»Če bi imel take denarje,« se zasmeje Aleš na glas, »te še pogledam ne. Toliko vsa ta barka z vami vred ni vredna. S tem že ne bo nič.«

158.

Abdala reče malomarno:

»Tako, pa nič drugače. Kaj nimaš blizu prijateljev, da bi odšteli zate odkupnino in te rešili?«

»Imam dva; čakata me na bregu in sta zatrdno v skrbeh zaradi mene.«

«Na bregu?» mu hlastno seže Abdala v besedo in pri priči pomigne nekomu izmed hlapcev, ki jo naglo ubere po stopnicah.

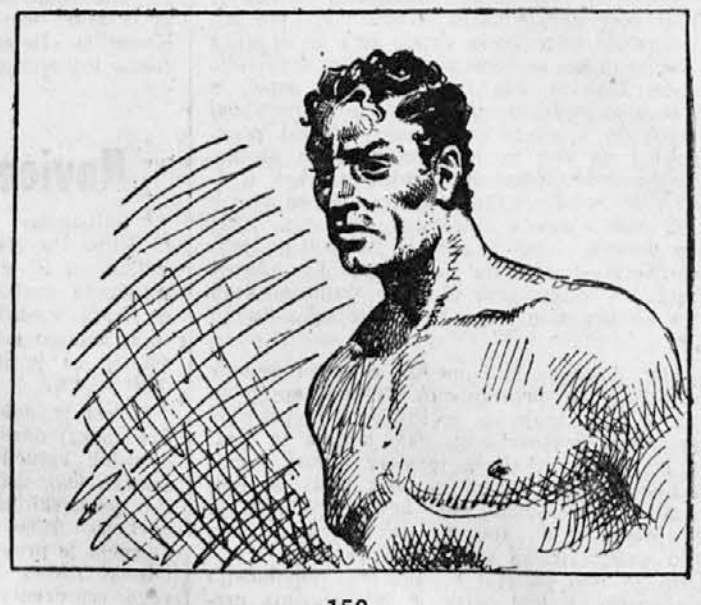

159.

Tedaj obide Aleša groza. Kesal se je zadnjih besedi, a bilo je že prepozno. Najbrž je ta trenutek že drčal proti bregu čoln, da pripelje sem še nesrečna prijatelja. Tolažila ga je le misel, da bosta morda zbežala, ko bosta zagledala morske roparje. Bridke misli so morile Aleša. Naj se je obrnil, kamor se je hotel, nikjer ni bilo odprte poti.

Obsevanje živil z ultravioletnimi žarki

daje hrani večjo redilnost in odpravlja rahitis

Profesor Henry Steenbock, ki poučuje na vseučilišču v Wisconsinu, je našel način, po katerem je mogoče vitamin D s pomočjo ultravioletnih žarkov, ki so izvor življenjske sile, spraviti v razna živila in sicer v tolikšni množini, kolikor ga je v ribjem olju.

Po večletnem raziskovanju se je temu učenjaku posrečilo nabrati večjo količino vitamina D in ga prenesti v običajna živila, kakor na primer v pšenico, ječmen, koruzo, špinačo, mleko, jajca, krompir in riž in na splošno v vsako živilo, razen v sladkor. Vitamin D ima to posebno lastnost, da spravi človekovo telo, ali organizem katere koli živali v tak položaj, da lahko prevzame in ohrani količino kalcija, ki je potrebna, da se odpravi rahitis in podedovane kostne bolezni vseh drugih vrst. To moč so do pred kratkim pripisovali vitaminu A, zdaj pa se je prof. Steenbocku posrečilo nabrati vitamin D in ga prenesti v živila ter tako povečati hranilno vrednost dotičnih živil, istočasno pa tudi omogočiti prenosno človekovega organizma. Vitamine je omenjeni ameriški učenjak spravil v živila s pomočjo posebnih svetilk, ki izžarevajo ultravioletne žarke. Svoje poskuse je delal toliko časa, da je telesu vrnil vse tiste potrebne snovi, ki je zaradi njihovega pomanjkanja dotični človek postal rahitičen. Ribje olje je že takšno protirahitično sredstvo vprav zaradi tega, ker sončni ultravioletni žarki prodro v morsko vodo in obsevajo tudi ribe. Zdaj te ultravioletne žarke, ki so v sončni svetlobi, še bolj učinkovito izžarevajo posebne svetilke, kakršno je prvi uporabljal prof. Steenbock, in vračajo raznim živilom največjo redilnost, zlasti pa še mleku, ki je popolnoma brez vitamina D.

Kakor pravi prof. Steenbock, je uporabljanje tako »obsevanih« živil zelo pomembno za zdravje bodočih rodov. Številne vrste rahitisa in bezgavk bodo izginile in že pri otrokih bodo lahko odpravili te podedovane nevšečnosti. Nekatere vrste jetike tudi že zdravijo z ultravioletnimi žarki.

Kako globoko je človekovo spanje

Najtrdnejše je pred polnočjo, v prvih jutranjih urah postane rahlo, zjutraj pa spet globlje

Nemški učenjak prof. Willi Helpach s heidelberškega vseučilišča je pred nedavnim dovršil svoje nad vse zanimive študije o tem, koliko časa traja in kako globoko je človekovo spanje. Prišel je do zanimivih ugotovitev, med katerimi so tudi naslednje:

Spanje je tem bolj globoko, čim dlje se speči človek ne zmeni za »zvonec«, ki je postavljen k njegovi postelji, da bi ga zbudil, to se pravi, čim dlje ga res ne sliši ali z drugimi besedami, čim bolj je odporen proti zvoku. Zvok pa je ta nemški učenjak čisto določno označil, kakšen mora biti. Povzročiti ga morajo kroglice, ki padajo na kovinasto ploščo. Zvok je slabotnejši ali močnejši, kakršna je pač višina, s katere kroglice padajo.

Poskusi profesorja Hellpacha so po poročilu »Centraleurope« dokazali, da človekovo spanje ni vso noč enako globoko. Najgloblje je v prvi tretjini noči, to se pravi, pred polnočjo. Med četrto in šesto uro zjutraj je spanec približno polovico manj trden kot je bil v prvih urah. Nekoliko trdnejše človek spi v predzadnji ali v zadnji uri spanja, toda spanje v teh urah doseže kvečjemu le dve tretjini tiste trdnosti kot pred polnočjo. Prav zaradi tega se dogaja, da si ljudje, ki ne bi radi zaležali, naravnajo budilke. Če kdo na primer navadno leži do sedmih zjutraj, pa hoče, da bi ga nekega dne zbudili ob šestih, bo tedaj težje vstal, kakor pa recimo že ob štirih, kajti njegovo spanje je proti koncu globlje kot v prvih jutranjih urah. Tako je normalno.

Toda za mnoge pa je »krivulja«, ki nazorno podaja trdnost spanja tekom noči, nekoliko drugačna. Vsak, lahko rečemo, ima svojo. Računajo na primer, da približno 20 odstotkov ljudi ne doseže v prvih treh urah pred polnočjo normalne globine spanja, zato pa je njihov spanec v zadnjih urah neprimerno trdnejši kot pri drugih ljudeh, ki so pred polnočjo »najboljše« spali. Še bolj pa se oddaljujejo v tem oziru od »normalnih« ljudi tisti, ki je njihov način življenja velemesten, ki so se vdali najraznovrstnejšemu uživanju in nočnim zabavam, prav tako pa tudi na splošno vsi duševni delavci. Vsaj tretjina prebivalcev velemest in duševnih delavcev ima drugačno spanje, kakor »normalni« ljudje. Spanje podnevi, čeprav je v številnih primerih tudi potrebno, ne doseže nikdar globine tistega spanja v prvih treh urah noči. Na splošno pa ljudje v poletnih mesecih manj trdno spe kot pa pozimi.

Razlika v trdnosti spanja se zlasti lepo kaže pri ljudeh v severnih polarnih pokrajinah, to pa zaradi tega, ker si tam sledita dve različni vrsti noči, svetle in temne. V temi se namreč boljše spi kakor pa, če je svetlo.

Vsak dan nad poldrugo milijardo lir za vojsko

»New York Times« objavlja z velikim poudarkom številke, iz katerih se vidi, da Velika Britanija še nikdar, niti v prejšnji svetovni vojni, niti v sedanji ni imela povprečno na teden toliko stroškov kot v zadnjem tednu, ko je plačala za vojaške namene celih 17 milijonov funtov šterlingov, ali nekaj nad poldrugo milijardo lir. »New York Times« piše, da je ta številka zanesljiva, ker jo je dobil iz zanesljivega londonskega vira. Pripominja tudi, da je ta ugotovitev vzbudila v ameriških finančnih krogih globok vtis.

Hranilna vrednost posušenih rib

O hranilni vrednosti posušenih rib podaja »Eco di Roma« zanimivo primerjavo z nekaterimi drugimi vrstami živil. Pravi, da na primer 100 gramov soljenih slanikov vsebuje prav toliko hranilnih snovi kot 219 gr govejega mesa brez kosti, ali 239 gr telečjega mesa brez kosti, ali 187 gr pustega svinjskega mesa brez kosti, ali 187 gr kravjega mleka, ali 65 gr testenin ali pa 341 gr novega krompirja. Nasoljeni in prekajeni slaniki pa vsebujejo še dosti več hranilnih snovi. Nasoljene sardele in suhe polenovke so mnogo bolj hranilne kot sveže. Na splošno nam vsaka posušena riba lahko dobro nadomesti marsikatero drugo živilo, zlasti v zimskem času. Treba je le ribe res imeti.

Razstava Z. Kalina in M. Sedeja

Vodstvo po razstavi slikarja M. Sedeja in kiparja Zdenka Kalina bo imel v nedeljo ob 11 v Jakopičevem paviljonu g. prof. Saša Šantel. Razstava je vzbudila veliko pozornost pri občinstvu in tisku in bila do sedaj deležna že velikega obiska. Več del je bilo že prodanih zasebnikom, po eno delo od vsakega umetnika pa je odkupila Narodna galerija za svojo zbirko. Ker je razstava odprta le še nekaj dni, opozarjamo cenjeno občinstvo, naj pohiti z obiskom.

Zdenko Kalin: Glava novinarja J. Gregorina.

Zahtevajte povsod naš list!

DOBRI STARI ČASI

3

»Kaj res?« se je začudil župnik. »Ali imajo kaj za bregom? Glejte, glejte, tu se pelje v čolnu don Franco. Kako se postavi! Nisem mu videl para!«

Pasotti je vzdignil streho, da bi bolje videl. Ne daleč se je zibal čoln z belo sinjo zastavo in se prepuščal enakomernemu ustajanju in padanju valov. Na krmi je pod zastavo sedel don Franco Maironi, vnuk in varovanec stare grofice Uršule, ki je prirejala kosilo.

Pasotti ga je videl, kako je vstal, zagrabil vesli in se oddaljil. Počasi je veslal na odprto jezero proti divjemu zalivu Doi; belo sinja zastava se je čisto razvila in plapolala nad vodo.

»Kam neki gre, ta čudak?« je rekel. In s prisiljeno hripavostjo milanskega postopača je zamrmral med zobmi:

»Zoprn človek!«

»Pravijo, da je zelo darovit,« je pripomnil župnik.

»Trdoglavec,« ga je obsodil Pasotti. »Veliko napuha, malo v glavi in nič olike.«

»In napol gnil,« je še pristavil. »Da sem jaz na mestu te gospodične...«

»Katere?« je vprašal župnik.

»Carabellijeve.«

»Pazite, gospod nadzornik. Če bodo jerebice in gobice zaradi Carabellijeve hčerke, vas bodo vrgli na cesto.«

»Ali kaj veste o tem?« je tiho vprašal Pasotti., ki so mu oči žarele od radovednosti.

Župnik ni odgovoril, ker je prav ta trenutek zadel čoln na pesek in dosegel cilj. Župnik je izstopil prvi; potem je Pasotti dal svoji ženi z naglimi, oblastnimi gibi nekaj migljajev in izstopil je tudi on. Uboga žena je zadnja prišla ven. Bila je čisto zavita v svoj indijski ogrinjač, vsa sključena pod velikim črnim klobukom z rumenimi rožami. Zibala se je in stezala svoje velike roke v rumenih rokavicah. Kodrčka, ki sta robila njeno pohlevno nelepoto, sta izražala posebno vdanost pod dežnikom moža, lastnika, nadzornika in ljubosumnega varuha vse te in take elegance.

Vsi trije so stopali proti pokritemu hodniku, s katerim je na zahodni strani vila Maironi mejila na pot, ki je držala od pristana do župne cerkve v Cressognu. Z občutki blaženosti sta vlekla župnik in Pasotti vase poseben, nedoločen, topel vonj, ki je prihajal iz odprte veže.

»He, he, rižota, rižota,« je šepetal župnik in obraz mu je zažarel od skomin.

Pasotti, ki je imel dober nos, je zmajal z glavo, namršil obrvi ter s tem očitno pokazal, da ne ceni onega drugega nosu.

»Ne, to ne bo rižota,« je rekel.

»Kaj, da to ni rižota?« je vzkliknil župnik razdraženo. »Je riž z gomoljikami, ali ne vohate?«

Obstala sta sredi veže in sta vohala na glas, kakor lovska psa.

»Ljubi moj gospod župnik, govorite raje o šari,« je rekel Pasotti po daljšem molku. Mislil je s tem preprosto kmetsko jed iz zelja in klobas. »Gobe so, riž pa ne.«

»Šara, šara, res,« je godrnjal tovariš nekaj užaljeno. »Kar se tega tiče...«

Uboga, pohlevna gospa je videla, da se prepirata. Ustrašila se je in začela kazati s kazalcem desnice na strop, češ da bi gori lahko slišali. Mož pa jo je zagrabil za roko. Namignil ji je, naj voha, nato pa ji je zašepetal v široko odprta usta:

»Rižota!«

Oklevala je, ker ni dobro umela. Pasotti je skomignil z rameni:

»Danes ne sliši prav nič,« je rekel. »Vreme se spreminja,« in krenil je po stopnicah navzgor. Žena je šla za njim. Debelušni župnik je hotel še enkrat pogledati v čoln Dona Franca. »Ta že ne bo nehal,« je pomislil. Tedaj pa ga je poklicala gospa Barbara in ga prosila, naj sede za mizo poleg nje. Tako je bila boječa sirota!

Dim, ki je prihajal iz ponev, je polnil tudi stopnice s toplimi dišavami. »Ne bo riž,« se je slišal tihi glas spredaj. »Riž bo,« se je prav tako tiho slišalo zadaj. In tako se je ponavljalo tišje in tišje: »ne bo riž, riž bo,« vse dokler ni prišel Pasotti do vrat v rdeči salon, kjer je ponavadi bivala hišna gospodinja.

Grdo, suho ščene je lajajoč priteklo nasproti gospe Barbari, ki se je skušala nasmehniti. Pasotti pa je kazal kar se da vdan obraz. Župnik, ki je vstopil zadnji z najslajšim obrazom, je pasjo mrcino na tihem pošiljal k vragu.

»Friend, sem, Friend!« je nežno klicala stara grofica. »Draga gospa, dragi gospod nadzornik, dragi gospod župnik.«

Z neprijaznim, nosljajočim glasom je govorila z gosti prav tako malobrižno in v istem zraku, kakor je govorila s psom. Zaradi gospe Barbare je vstala, ni pa stopila niti koraka naprej, ampak je stala pred počivalnikom.. Njena postava je bila zavaljena, oči hladne in ugasle pod marmornatim čelom. Črna lasulja se je na sencih končavala v dva velika, polžasta kodra. Obraz je moral biti nekdaj lep in je ohranil v rumenkasti bledoti starinskega marmorja še neko mrzlo veličastvo, ki pa kakor pogled in glas ni izražalo nobenega čustva. Župnik se je od daleč dvakrat ali trikrat neokretno priklonil. Pasotti pa ji je poljubil roko. Gospa Barbara pa, ki jo je ob tem mrtvem pogledu zazeblo, ni vedela, kaj naj stori in kaj naj zine. Hkrati z grofico se je dvignila s počivalnika še druga gospa in ošabno zrla na gospo Pasottijevo, to ubogo, staro siroto, odeto v novo obleko. »Gospa Pasottijeva in njen mož,« je rekla grofica. »Donna Eugenia Carabelli.«

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 17
Mesečna naročnina je 6 lir, za inozemstvo 10 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 —
Podružnica: Novo mesto